

багатьох людей релігія, – це їх життя, але ж біологічна природа людини (почасти не усвідомлювана) здатна впливати на її якість. Розкриття та усвідомлення потенціалу палеопсихологічного та етологічного підходів покликане покращувати цю якість.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бухбиндер А. Почему люди верят в Бога? // Знание – Сила. №5. 2002, [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://absentis.org/nk/why_god_wont_go_away.htm
2. Вите О. Творческое наследие Б.Ф.Поршнева и его современное значение [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://royallib.ru/book/vite_oleg/tvorcheskoe_nasledie_bf_porshneva_i_ego_sovremennoe_znachenie.html
3. Дольник В.Р. Непослушное дитя биосферы. Беседы о поведении человека в компании птиц, зверей и детей. Издание 4-е, дополненное.— СПб.: ЧеРо-на-Неве, Петроглиф, 2004. —352 с
4. Лоренц З. К. Мораль и оружие /Захариас Конрад Лоренц/[Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.zoeco.com/eco-mlek/eco-mlek206-25.html>
5. Лоренц З.К. Так называемое зло: Культурная революция /Захариас Конрад Лоренц/ М., 2008. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.modernproblems.org.ru/philosophy/94-agression.html>
6. Марков А.В. Альтруизм у детей связан со стремлением к равенству //«Элементы», 04.09.2008 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.socionauki.ru/journal/articles/129795/>
7. Поршнев Б.Ф. О начале человеческой истории (Проблемы палеопсихологии). М.: "Мысль", 1974.-487 с.
8. Pascal Boyer. Religion: Bound to believe? // Nature. 2008. V. 455. P. 1038–1039//[Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.godlessgeeks.com/LINKS/Bound.htm>

SUMMARY

The article is an attempt to overcome the lack of attention to the biological component of religious culture. Examines the potential theory B.F.Porshnev, views on the formation of the religion K.Lorenz, P.Boyer, A. Buchbinder, V. Dolnik, F. Markov.

A social history of religion gives information about the process of its development, but does not address the issue of religion. The article analyses the existing about forty years the theory of Adelfia (B.F.Porshnev) as the basis of anthropogenesis, and modern data ethology on biological basis of religion.

Theory B.F.Porshnev defines the essence of a person based on two main features: a systematic irrational murder inside of their biological species; and the ability to absurd actions. Unites these two features Adelfia as a regular practice of killing and eating the representatives of the kind. The history of mankind B.F.Porshnev considers as a movement from Adelfia to civilization. Religion, in his opinion arises at the stage of divergence of Homo sapiens on cannibals and victims. Despite the controversy the theory, and the exaggeration of biological factor in history, draws the attention of the biological substantiation of Necrophagia primitive people and a number of other provisions.

Data ethology allow to include religion to the consequences of adaptive processes of the human psyche (Pascal Boyer). Discusses instinctive program of human behavior underlying religiosity. Biological basis of religion presents as an important and influence the quality of the religious life of man and society.

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ СПОРТУ: СИМВОЛИ, ОБРАЗИ І СМИСЛИ

Актуальність феноменологічного дискурсу в царині спорту пояснюється тим, що у сучасній науково-диференційованій і культурно-мозаїчній картині світу (А. Моль) людиною втрачається його цілісне сприйняття і вона залишається абстрактною одиницею його виміру. Президент Папського інституту середньовічних досліджень в Торонто А.С. Пежі заявив: "Ми живемо не в освяченому суспільстві, а у світі не тільки розчленованому, а й позбавленому інтелектуальної єдності: теолог тлумачить про спасіння, філософ розмірковує про реальність у його граничних екзистенційних поняттях, а вчені ведуть розмови про природу" [3,с.180]. Яке ж місце посідає спортивна культура у розмаїтій палітрі сучасного образу світу?

У всіх дефініціях фізичної культури передовсім підкреслюється, що вона є складовою частиною *загальної культури* (Закон України "Про фізичну культуру і спорт", стаття 1). Але в контексті історико-культурологічних альтернатив унаслідок домінування інформаційних технологій і віртуалізації світу культура втратила свій цілісний узагальнений характер, що фундаментує ідеали суспільства. Вона стала зайвим епіфеноменом у діяльності людини, від якої «стомилася» західноєвропейська цивілізація [11]. "Ось і настала ця епоха колосального зрушення – фундаментальна криза цінностей, загальний постмодерністський релятивізм, туга за традицією і, схоже, жодних перспектив", – пише російський письменник А. Бичков у філософському есе про щастя [4,с.112].

Сучасний спорт на відміну від попередніх уявлень про нього презентується як соціокультурний феномен, а його проблеми становлять предметне поле фізичної культури як такої, що обернена до цінностей тілесного навчання і фізичного виховання [10,с.97-110]. На думку культурологів завдяки трансформаційним процесам у загальній культурі спорт, що тривалий час не визнавався інтелектуальною спільнотою як її частина, з позиції власної самодостатності намагався відповідати гуманістичним критеріям культури, а нині виходить на авансцену культурологічних практик [15,с.106-113].

Актуалізуючи проблеми феноменології спорту, постає питання про взаємозв'язок світоглядних настанов спортивного руху з його гуманістичними ідеалами, що фундаментувались Олімпійськими іграми Древньої Греції, і символічного сприйняття світу розгубленою і усамітненою під шквалом цивілізаційних перипетій сучасною людиною. Відповіді на поставлені питання становлять теоретичну основу нової міждисциплінарної галузі знань «філософії спорту», яка набула широкої популярності в англо-американській та західноєвропейській духовній ойкумені і нині започатковується в українському філософському просторі, хоча основні її ідеї закладені у сумісних дисциплінах як «філософія тілесності», «філософія здоров'я», «валеософія», «філософія олімпізму» тощо. Феноменологічний компонент, який притаманний будь-якій філософії (М.Мамардашвілі), у світовому теоретичному інструментарії філософії спорту розглядається ще не достатньо. У ній преважує описова методологія, яка допомагала в період становлення галузі знань систематизації накопиченого матеріалу, але вона стає на заваді в подальшому її розвитку та імплементації в аннали сучасної філософської культури.

Французький філософ Б. Жьо вважає, що спорт – це об'єднання соціокультурних елементів вищого порядку і розвиває ідею про спорт як "контрсуспільство з багатьма протиріччями". На Всесвітньому науковому конгресі "Спорт в сучасному суспільстві" (Тбілісі, 10 – 15 червня 1980 р.) Г. Люшен (Німеччина) заявив: "У даний час я вважаю дуже сприятливим той факт, що ми вперше зробили описовий та феноменологічний аналіз, коли говорили про діалектичну структуру спортивного змагання і про його можливі наслідки для світу" [16,с.28-37].

Аналіз філософських літературних джерел свідчить про те, що в Україні, як і в усьому пострадянському просторі, склалася дещо парадоксальна ситуація. Останніми ро-

ками філософська думка в предмет свого дослідження активно інкорпорує проблему людської тілесності, її етичну та естетичну культуру, соматичні екзистенціали, але при цьому рідко звертається до експериментальних даних та теоретичних узагальнень у галузі фізкультурно-спортивної науки, безпосереднім об'єктом дослідження якої є тіло. У свою чергу фахівці, які вивчають наявні та потенційні біопсихологічні якості організму спортсменів під час їхньої підготовки до змагань, а також науковці з фізичного виховання, котрі опікуються гармонізацією духовного і тілесного здоров'я молоді, майже не звертаються до існуючих філософських роздумів про сенс, доцільність, соціальну значущість спорту, його місце і роль у системі світоглядних уподобань людей, хоча всіляко намагаються розкрити культурологічний потенціал фізичної культури і спорту.

Зауважимо, що останнім часом в українському континуумі помітні зустрічні прагнення з боку фахівців у галузі фізичної культури, теоретиків спорту та філософів у спільному вирішенні проблем гармонізації духовного і фізичного стану людини. Враховуючи існуючу кризу у фізичному вихованні, відомі вчені Т.Круцевич, Ю.Курамшин, В.Петровський для подолання методологічних перешкод у розвитку теорії фізичного виховання звертають увагу на те, що «філософія дає для неї методологічну основу пізнання, спираючись на яку, вчені отримують можливість об'єктивно оцінювати дію соціальних законів, проникати в суть проблеми, узагальнювати, аналізувати і відкривати нові закономірності її функціонування та перспективи розвитку в суспільстві» [21,с.19].

Дослідник С.М. Бацунов у кандидатській дисертаційній роботі з соціальної філософії «Спорт як соціокультурний феномен» вбачає цілісність спорту «в єдності і взаємовпливі усіх його структурних елементів», а об'єднуючу роль, на його думку, «відіграє людська спрямованість спорту, яка реалізується через соціокультурну, символічну, інтеграційну, генеруючу, пізнавальну, комунікативну, гедонічну, компенсаторну, соціально-емоційну, естетично-емоційну, політичну функції, а так само через функції соціалізації, соціальної мобільності, ціннісної орієнтованості» [1,с.18-19]. Погляд автора на соціальне буття спорту як специфічного виробництва розважальних і показових людських надможливостей можна вважати досить перспективним, оскільки спорт, «будучи невід'ємною складовою дозвільної форми соціуму, є культурним активізмом ігрової змагальності людини» [1,с.15]. Можна констатувати, що феноменологічний контекст широко присутній у спеціальній літературі з фізичного виховання і теорії спорту, що вимагає акцентування його у філософських дискурсах, які опікуються збереженням цілісного світосприйняття людини як активного творчого суб'єкта культурно-історичного процесу. Особливо виразного змісту проблема набуває у «філософії олімпізму», яку супроводжують гострі дискусії про витлумачення його ідеалів, сформованих у попередніх епохах, стосовно привабливості їх у сучасних умовах.

Мета статті – із широкого і об'ємного поля дослідження у цьому напрямі в межах даної роботи зосередити увагу філософів і науковців лише на дискусійних питаннях можливостей і їх співпраці у розвитку феноменології спорту як новітньої інтерпретації поняття ідеалів спорту в транскрипції образно-символічної культури, котра, з одного боку, формує світоуяву людини, що становить мотивацію особистісної культури, а з іншого – активізує чи нівелює її діяльність як творця загальної культури.

Методологією дослідження є синтезування культурологічної та екзистенційної антропології, характерної для нинішнього постекзистенціалістського мислення (К. Райда), із залученням спортології як світоглядного вчення про маніфестацію тілесного образу світу. Основною категорією, на підставі якої ґрунтується подібний синтез, є творчість, що трансцендентує небуття «ідеї», поєднує міфологічний контекст «ідеалу» в його метафоричному оздобленні у вигляді «образу» і «смислу» як результатів духовно-практичного освоєння людиною світу. Якщо розглядати спортивну діяльність як творчість, як мистецтво перевтілення, виходу за межі природної даності людини, реалізації її потенційних резервних психосоматичних можливостей, то постає питання про знаходження смислу спорту як способу доцільної життєдіяльності людини в символах, які уособлюють створення і відтворення в

образах фізичної культури еталонів людської тілесності. Символи й образи в даному випадку ідентифікуються у змістовному розгортанні їхнього смислу, понятті, що має практичну спрямованість у орієнтовній мотивації поведінки людей.

Синтезування є досить складним методом формування інтегративного знання, який несе у собі загрозу еклектичності у поєднанні різнобічних принципів наукового дослідництва. Філософ М. Булатов, говорячи про еклектизм як характерну ознаку сучасної української філософської думки, наголошує, що він дає змогу популяризувати більш широкий масив авторського бачення тієї чи іншої проблеми і стимулює творчий інтерес, “дає змогу засвоїти більший масив філософської культури”, яка ніколи не вичерпується [2,с.356]. В історії філософської думки методичний прийом синтезування здавна застосовувався для оновлення традиційних ідей у новому культурологічному середовищі. Зокрема, французький філософ П. Рікер, використовуючи метод герменевтичної феноменології, намагається подолати субстанціональні засади у розумінні метафізичної антропології людини і наполягає, що для випрацювання поняття особи потрібен особливий підхід – ідентифікуюча рефлексія і самопозначення, що виглядає у коментарях феноменології П. Рікера як супротив «приниження та нівелювання особистості в сучасному нігілізмі» [20,с.177]. В даному випадку «феноменологічний зріз» в царині спорту враховує багатогранність його символів у науці, релігії, мистецтві, гуманітарних і природничо-біологічних екскурсах та філософських дискурсах. В науково-дослідницьких розвідках спорт слугує переконливим ілюстративним матеріалом або ж об’єктивним аналогом образних витворів різноманітних мистецтв.

У контексті нашого дослідження зауважимо, що сьогодні склалися всі теоретичні і практичні передумови для формування нової «філософії спорту», методологічною основою якої було б поєднання здобутків діалектико-матеріалістичної та екзистенціалістсько-феноменологічної філософських шкіл. Це б відповідало сучасній епосі *глобалізованих інформаційних технологій*, де людина розглядається вже не як суб’єкт, творець і не як «гвинтик» історичного процесу (соціоцентрична філософія марксизму), а як занедбаний продукт тієї культури, яку вона сама створила. Людиномірність постає тривожною нотою в сентенціях конструктивістської культури, яка виросла на тлі абсолютизації наукового компоненту в ній. Екзистенціалісти вважають, що людина – це істота, яка «переживає» історію, страждає в ній (С.К’єркегор), вона завжди занурена в певну життєву ситуацію (Г.Гуссерль), в якій переважають почуття. А тому тіло людини завжди «феноменологічне», тобто знаходиться в певному просторово-часовому сприйнятті світу (М.Понті). На думку Ж.-П.Сартра, висловлену в роботі «Буття і Ніщо», третій онтологічний вимір тіла припадає на соціальне середовище, де воно сприймається як «буття-для-себе» і «тіло-для-Іншого», що найбільш виразно проявляється у «**спортивному тілі**», як центральної категорії сучасної «філософії спорту» [9,с.101-108].

Хочемо зазначити, що в даному ракурсі категорію «спортивного тіла» можна розуміти як символізацію існуючих тілесних практик і його фундаменталістську роль у змістовному розумінні культури, де позначились численні філософсько-культурологічні повороти (Б. Вальденфельс), неодноразові переоцінки уже “переоцінених цінностей” (Ф. Ніцше), від моральності, аморальності до іморальності, зміни образу мислення від «іконічного», до природно-тілесного. В “хаосі інтерпретацій” культури змістилися акценти у визначені психосоматичної сутності людини з “духо-тілесності” до “тіло-душевності”, що конструює новий тип культури – «кроскультуру». Спираючись на ряд таких мотивів як тілесність, чужість, нормальність і часові межі, що відіграють центральну роль у феноменології, Б. Вальденфельс звертає увагу на перехід у філософії від *конструктивістського* стилю мислення, “який все передане редукує до чогось, із чого виростають певні конструкти та штучні побудови”, до *природно-фундаменталістського* стилю мислення, “який орієнтується на переданий порядок природи, бо культура сама є частиною або епіфеноменом природної частини” і підкреслює думку, що *людське тіло* є вирішальним мостом в поєднанні природи і культури [5, с.17].

Спорт міфологічний за своєю сутністю й у смисловому розумінні тих тілесних образів, які він створює, *інсценує* суперечливі процеси соціальної дійсності і місце, ауру людини в ній. Міфотворчість – основа суспільної та індивідуальної свідомості і неперервний елемент історичної самосвідомості. «Будь-яка жива особа є так чи інакше міф» [14, с.90]. Кожна епоха має свій міф, і розвиток наукового знання не в змозі остаточно його спростувати, бо всі люди є заручниками свого історичного часу. Як забобони, так і міфи укорінюються на підсвідомості. Вони більш стійкі чим наукові постулати, а останні періодично також міфологізуються. Культурно-смислове співвідношення міфу і науки яскраво виявляється в процесі тривалого формування фізкультурно-спортивного світогляду та відповідній йому історичній практиці – соціальному суперництві, яке інколи набувало зухвалої агресивності між *атлетичними* змаганнями – прообраз сучасного спорту і *гімнастичним* рухом – прообраз сучасного фізичного виховання.

Міф та ідеал – споріднені поняття, бо змістово термін «ідеал» презентує трансцендентальний образ світу як виходу за межі реальності, що стимулює людську творчість до вдосконалення власної і навколишньої природи. Спортивна творчість – це потяг до самовдосконалення людини, яка у видовищній змагальній грі слугує декорацією страждань і перемог у життєвому просторі її уподобань, надій і віри у здійснення кращого майбутнього.

Феноменологія спорту *символізує* весь життєвий процес людини. Він вгамовує негативно-агресивні потяги і спрямовує в добродійне русло і збуджує енергетику відчуття радості життя, фіксує реалізацію її заповітних мрій у вигляді віри спортсменів у перемогу, здійснення надій і пристрасної щасливої любові. Спорт – це болюча пристрасть *самолюбства* і *себелюбства*. Екзистенціаліст Х.Ортеги-і-Гассет розвиває ідею «спортивно-святкового відчуття життя» та вводить поняття «спортивний сенс життя» як здатність йти на виклик долі, мужність долати всі її перешкоди, бо «життя в своєму сенсі є «спорт», а не примусова необхідність» [17, с.137-152]. Спортивним сенсом життя він називає добровільне прийняття його напруження, виклику, що за допомоги творчої активності необхідно перебудувати. Джерело виникнення спорту учений вбачає у вільній грі життєвих сил, котрі породжують спонтанне, антиекономічне, надмірне зусилля.

Спортивне змагання – це зустріч людини самої з собою, де кожного разу для спортсмена відбувається початок неминучого кінця його кар'єри, а тому зухвала любов до спорту нагадує екстаз зустрічі з Абсолютом. Відомий німецький культуролог Х. У. Гумбрехт, серед семи названих ним характеристик спорту, що зачаровують своєю красою глядачів і слугують принадливою видовищною силою визначає «страждання перед обличчям смерті» [6, с.101]. Абсурд і Абсолют в екзистенціалістській культурології відтворюють символи цілеспрямованої діяльності людини у просторі її життя і смерті у смислових координатах цінності життя. Ідеали і цінності становлять мотивацію повсякденної діяльності індивіда, але не є сталими величинами.

Сила ідеалів у тому, що вони ірреальні, недоступні безпосередньому впливу рук людини, але розбурхують свідомість і стимулюють до перетворення дійсності. Ідеали – це те, чого вже немає або ще немає. Образно кажучи, ідеали не ходять по вулицях в людській подобі, а тих, хто мріє про те, що вони спускаються на землю з небес, К. Маркс називав дурнями. Люди не ідеали і не ангели, яких у художній літературі малюють як гермафродитів з хлоп'ячим обличчям у жіночому тілесному образі. Ідеали так само мають різний зміст, незалежно від їх суб'єктивного сприйняття, що виражається у понятті цінностей. Розрив між словами «ідеал» і «цінності» спричиняє у їх прочитанні втрату смислу, який завжди орієнтує людину у повсякденній поведінці. Французький історик Т. Карлейль у ХІХ ст. сказав: «Ідеали ніколи повною мірою не здійснюються в дійсності, але вони повинні існувати, якщо ми зовсім не будемо до них наближатися, то всі загинемо» [18].

Яка ж седиментація смислу сучасних ідеалів олімпізму у символах новітньої культури? Для цього розглянемо їх походження в концепті розвитку загальнолюдської культури, відображенням якої є спортивна. Спорт, як загальноновизнано, за своїм змістом такий, як і її зміст ідеалів епохи, де вони функціонують. Вони змінюються у вимірах епохального

часу. Дослідник загальної історії фізичної культури і спорту Ласло Кун однозначно пов'язував стан і рівень їх розвитку залежно від ідеалів епохи. «Ясно, що на основі ідеалу не можна оцінити фізичну культуру ніякого суспільства. Проте він чітко показує пануючу духовну установку, прийняті норми виховання, моралі та естетики, відображає ту систему цінностей, яка тим чи іншим чином є керівним принципом усіх членів суспільства» [13,с.24].

Олімпійські ігри несли у своєму змістовому витлумаченні високі ідеали добра, миру, краси, моральні чесноти у взаєминах між людьми, що навіки їх міфологізували і стали основою для їх європейського відродження у складні часи політико-економічної кризи на рубежі XIX-XX ст. «Філософію олімпізму» П. де Кубертена називали філософією життя у концепті поширення ідей А. Бергсона, що підсилювали для європейців надію на краще майбутнє. Момент істини теософського контексту спорту завжди знаходився в асоціативному зв'язку з вірою, надією і любов'ю до життя. Втрата віри рівнозначна втраті життя і в таких умовах спорт не створює і не відтворює його красу, а діє у протилежному напрямі, демонструє людську неоконирність, щоб привести до тями своїх співучасників. Наявність у суспільній думці негативного ставлення до спорту свідчить про песимістичні настрої людей у задоволенні життям. Спорт – це індикатор морально-психологічного настрою і в разі матеріально-економічних негараздів залишається хіба що єдиною соціальною інституцією, що об'єднує людей не залежно від їхніх політичних і релігійних уподобань.

Ідеологізація та міфологізація Олімпійських ігор Древньої Греції в історіософії фізичної культури відбулися завдяки тій конкретній ролі, яку вони відіграли у строкатій грецькій культурі, яка, з одного боку, прагнула до досконалості, а з іншого – позначена розчаруванням у значущості для життєвого простору попередніх символів культури. Відомо, що на тлі політичної, інтелектуальної та військової кризи, що виникла у V ст. до н.е., греки почали з підозрою ставитись як до розвитку тілесної м'язової фізичної сили, так і до «книжної освіченості». В популярній трагедії Евріпіда «Медея» звучить характерна для того часу патетика: «Не слід людині зі здоровим глуздом виховувати своїх дітей занадто мудрими, оскільки крім наявного у них неробства, вони стають предметом заздрості громадян» (Евріпід, «Медея», 294 – 297). Філософ Ксенофан ганьбив звичай приносити олімпіонікам непомірні почесті, адже «від досягнень бігунів та тих, хто метає списи, в Олімпії не поповнюються житниці, не багатіють міста». «Можна було б написати ще чимало сторінок, передаючи різні версії появи Олімпійських ігор, але всі ці версії найчастіше міфологічного походження» [22,с.6]. Незважаючи на те що в наш час майже щотижня проходять чемпіонати з різних видів спорту, де встановлюють рекорди, міфологічний ореол Олімпійських ігор має магічну привабливу силу для глядачів.

Можна констатувати, що давньогрецькі Олімпійські ігри знаменували апогей попереднього розвитку культурологічних уявлень про природну сутність людини, оскільки із самого початку їх зародження було пронизане шляхетними ідеалами миру, справедливості, доброти і краси людського життя. Хоч би які історичні перипетії супроводжували в подальшому Олімпійські ігри, незаперечним фактом залишається те, що саме вони, а не якісь інші різновиди діяльності, вирішили національну трагедію греків у формуванні їхнього етносу, вгамовуючи мирними святковими змаганнями агресивно налаштовані войовничі племена. Тут слід наголосити на тому, що спортивний рух від початку свого виникнення не обмежувався однією змагальністю чи боротьбою егоїстичних амбіцій і силових прийомів, а маніфестував ідеологію гуманізму і певною мірою був провісником сучасної глобалістики.

Змінився час і змінилися його ідеали, хоча у постмодернізмі, схвильованому опікуванням про самотність суб'єкта, у новітній «іконічній» культурі останній термін майже не вживається, бо на думку його представників, він асоціюється з архаїчною мертвою культурою еллінів (К. Айзенберг). У розмірковуваннях культуролога І. Інишева спостерігається намагання перевести образність як предмет феноменологічного дослідження «самої по собі» у різні соціально-історичні типи і функції суспільства, що виправдовується по-

шуком їхнього життєвого смислу. “Образ, можливо, єдиний об’єкт, який у процесі свого сприйняття не тільки використовує «семантичний» ресурс, сформульований у іншому середовищі, наприклад, мовній комунікації або тілесних практиках різноманітних суспільних ритуалів. Він також відтворює це специфічним для нього способом” [8,с.185]. Тривала лінгвістична трансформація у культурі термінологічно ускладнила наявні мовні конструкції і створила хаос інтерпретації корелятивного зв’язку образу і смислу і на сьогодні є фокусом синонімічних прочитань: *iconic turn*, *pictorial turn*, *imagic turn*, *visual turn* [8,с.187]. Подібний прецедент яскраво можна продемонструвати на прикладі трансформації ідеалів і цінностей олімпізму у сучасну систему релятивістських понять як символів гуманізму – основи спадкоємності в історії культури.

У семантичному аналізі природної мови термін «смысл» знаходиться в співвідношенні між термінами «ім’я» і «значення». Мовні вирази, які здатні позначати і, отже, виступати як ті, що позначають, називають іменами, а значення – це абстрактний предмет, логічна валентність («істинно» чи «хибно»). “Встановлення сенсу» імені вкрай важливо, оскільки саме зміст – той ланцюжок, що пов’язує ім’я з предметами”, – пише А.Є. Конверський [12,с.78]. Смысл – це серцевина «світоглядної парадигми», яка дозволяє встановити зв’язок онтологічних підстав спорту, що знаходяться в культурі та філософії в розумінні її як історії філософії (В. І. Ярощовець) в концепті історіософії, фізичної культури і спорту.

Сучасних олімпійців і теоретиків олімпійського руху бентежать негативні процеси, що відбуваються у ньому і дегуманізують розвиток сучасної спортивної культури. Зокрема, йдеться про комерціалізацію і професіоналізацію спорту вищих досягнень як тенденцій, що затьмарюють гуманістичний ореол Олімпійських ігор і деформують ідеали філософії олімпізму. Не вдаючись до подробиць існуючих із цього приводу дискусій [19], зазначимо, що у багатьох випадках критична спрямованість теоретичних положень недостатньо враховує позитивний зміст сучасної постмодерністської культури і замикається у площині корпоративного інтересу змагальної діяльності, що є предметом лише «спортивної філософії», а не «філософії спорту», яка виходить на вектор суспільного інтересу.

Розмірковування про спорт як сферу суспільної життєдіяльності наводить на думку, що спорт як один із її проявів не може бути відокремленим від процесів, що її позначають. Комерціалізацію і професіоналізацію можна називати як «неминуче зло» (В. Платонов), але майстерності у творчості, в тому числі і спортивній, неможливо досягти без відповідної професіоналізації, а комерціалізація – ознака часу, закладена у змагальній основі життя в боротьбі людини за успішне його опанування. Дослідники функціонування спорту в практичній площині говорять про вплив гуманістичного потенціалу олімпізму на розвиток загальної культури через реалізацію цінностей і принципів здорового «духу і тіла», «чесної гри», взаєморозуміння, дружби, солідарності та патріотизму» та пишуть про те, що спорт із раніше подієвого і збиткового для здоров’я спортсменів явища, поступово перетворюється на масовий спорт, «спорт для всіх», кондиційний спорт, паралімпійський спорт тощо, де основною його цінністю є збереження і вдосконалення здорової людської тілесності, розвитку соціальних і фізичних адаптивних якостей людини [7,с.98].

У висновках зазначимо, що ідеали олімпізму суперечливо символізуються в образах фізичної культури, які, створюючи еталони тілесності у спортивній змагальній діяльності, інсценують соціальну дійсність у параметрах трансформаційної епохи. У феноменологічному дискурсі спортософії відбувається синтезування змісту попередньої філософсько-світоглядної парадигми, яка акцентувала поняття «ідеалу», що орієнтував людину на шлях до самовдосконалення через гармонізацію тілесної й духовної її природи, з конструювання новітнього світоуявлення на основі інтеграції змісту понять «символ» і «образ» в пошуках смислу у життєвій творчості людини.

Звичайно, у роботі лише позначено предметне поле дослідження феноменології спорту, а тому виклад матеріалу має дискусійно-постановний характер, щоб викликати критичний інтерес філософів і науковців до співпраці у вирішенні теоретичних і практичних проблем фізичного виховання і спорту. В подальшому розвитку досліджень необхідно

зосередити увагу на поглиблення у філософських розвідках феноменологічного дискурсу, що дозволить збагатити їхні теоретичні постулати практичним досвідом тілесних практик, які розвиваються в царині фізкультурно-спортивної культури.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацунов С. М. Спорт як соціокультурний феномен: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук / С. М. Бацунов. – Запоріжжя, 2012. – 21 с.
2. Булатов М.О. Філософський словник. / О. М. Булатов. – К.: Стилос, 2009.
3. Быховский Б.Е. Эрозия “вековечной” философии (критика неотомизма) / Б. Е. Быховский. – М.: Мысль, 1973. – 183 с.
4. Бычков А. Язык счастья / А. Бычков // Сократ: журнал современной философии. – М.: Праксис, 2012. – №4. – 150 с.
5. Вальденфельс Б. Міркування щодо генеалогії культури / Б. Вальденфельс. – Філософська думка, 2009. – №1. – с. 17-19.
6. Гумбрехт Х.У. Похвала красоте спорта / Х. У. Гумбрехт; пер. с англ. В. Фещенко. – М.: Новое лит. обозрение, 2009. – 176 с.
7. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні. Теорія та практика / М.В. Дутчак. – К.: Олімп. л-ра, 2009.
8. Инышев Илья. «Иконический поворот» в теориях культуры и общества. / Илья Инышев. – Логос, 2012. – №1 (85).
9. Ібрагімов Михайло. Епістемологія спорту і фізичного виховання в антропософському вимірі / Михайло Ібрагімов // Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2011. – №1.
10. Ібрагімов М. М. Філософія спорту в генезі історико-культурологічних студій та вітчизняних перспектив / М. М. Ібрагімов // Філософська думка, 2014. – №1.
11. Йегер В. Пайдейя. Воспитание античного грека. Т.1, пер. с нем. А.И. Любжина. – М.: Греко-лат. каб. Ю.А. Шичалина, 2001.
12. Конверский А.Е. Логика традиционная и современная: учеб. пособие / А.Е. Конверский. – М.: Идея-Пресс, 2010. – 380 с.
13. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. / Л. Кун. – М.: Радуга, 1882.
14. Лосев А.Ф. Диалектика мифа / А.Ф. Лосев. – М.: Наука, 1930.
15. Люкевич В. П. Спорт как/и нездоровый образ жизни / В. П. Люкевич // Парадигма здорового способу життя : духовні та фізичні компоненти. – К., 2010.
16. Люшен Г. Спорт, конфликты и мир / Г. Люшен // Спорт в современном обществе: сб. итог. науч. мат. – М.: Физкультура и спорт., 1982.
17. Ортега-и-Гассет Х. О спортивно-праздничном чувстве жизни / Х. Ортега-и-Гассет // Филос. науки. – 1991. – № 12.
18. Подорога В. А. Феноменология тела. / В. А. Подорога. – М., 1995.
19. Столяров В. И. Философия спорта и телесности человека: Монография. В 2-х кн. – М.: Изд-во «Университетская книга», 2011. – Кн.1. Введение в мир философии спорта и телесности человека. – 776 с.
20. Талько Т. М. Модерністські впливи та постмодерністський філософсько-антропологічний дискурс / Т. М. Талько // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Серія: філософія, політологія, 2009. – Вип. 19. – Т.17, № 9/2.
21. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи: У 2-х т. / [за ред. Т.Ю.Круцевич]. – К.: Олімп. література, 2008. – Т.1.
22. Штейнбах В.Л. От Олимпии до Москвы. / В. Л. Штейнбах. – М.: Дет. лит-ра, 1980.

SUMMARY

Phenomenology of Sport is a modern interpretation of the sport ideals concept in the transcription of figurative and symbolic culture, which, on the one hand, forms the worldview of a

person that is the motivation of the personal culture and, on the other hand, activates or neutralizes its activity as the creator of the general culture. Phenomenology of Sport *symbolizes* the entire life process of a person. It soothes negative- aggressive desires and aims to the positive channel, stimulates the joy of life energy, captures the realization of cherished dreams as athletes' faith in victory, the realization of their hopes and passionate idyllic love. Sport is a painful *pride* and *selfishness*. The *Aim the article* is from a wide and surround research field in this area as part of this work the philosophers and scientists' attention is focused on discussions about the potential and their cooperation in the development of Phenomenology of Sport.

Research methodology is the synthesize of cultural and existential anthropology, which is characteristic for this post existential thinking (K. Rayda) involving sports science as a philosophical doctrine of the manifestation of body image in the world. Most of the research says that the central category in respect of which such a synthesis is based, is the creativity that transcends nothingness of the "idea", combines the mythological context of the "ideal" in its metaphorical decoration in the form of "image" and "meaning" as the results of spiritual and practical human exploration of the world. If we consider the sports activities as art, as the art of transformation, transcendence beyond the natural givens of a person, realization of his potential psychosomatic backup capabilities, it raises the question of the meaning of sport as a mean of purposeful human activity in characters that embody the creation and playback of the standards of human physicality in the physical culture images. Symbols and images in this case are identified in the expanding of their meaningful sense, the concept, having a practical orientation in human motivation. Actualizing the problems of Phenomenology of Sport, raises the question of the relationship of worldview of sports movement and its humanistic ideals that were established by the Olympic Games of ancient Greece, and a symbolic world perception, confused and withdrawn during a flurry of civilization vicissitudes of a modern man.

Sport is mythological in nature and in the semantic sense of body images that it creates stages contradictory processes of social reality and the place, aura of a man in it. Myth coinage is the basis of social and individual consciousness and continuous element of historical consciousness. Each era has its own myth and the development of scientific knowledge is not able to refute it completely, because all people are held hostage to their historical time. Both superstitions and myths irradiate in the innermost. They are more stable than scientific tenets, and the last are confabulated. Cultural and semantic correlation of myth and science is evident in the long process of the sports worldview formation and its corresponding historical practice – social rivalry that sometimes took on an audacious aggression between *athletic* competitions – the prototype of modern sport and *gymnastic* movement – the prototype of modern physical education.

The findings indicate that the ideals of Olympism are contradictory symbolized in the images of physical training that, creating standards of physicality in the competitive sports activities, portray the social reality in the parameters of transformational era.

В. Л. ФІЛІПОВ

«ДІАГНОСТИКА» КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ В ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ ФІЛОСОФЕМАХ

У широкому сенсі в постмодернізмі можна виокремити низку проектів, а саме: текстологічний, номадологічний, комунікаційний, симуляційний і шизоаналітичний. Кожний з цих проектів повноправно себе виявляє в постмодерністській філософській літературі й може бути достатньо ясно охарактеризований. У даній статті мова піде про текстологічний, номадологічний та комунікаційний проекти.

В основі текстологічного проекту стоїть Жак Дерріда. Деконструкція й *differanse*, введені Деррідою як можливість вивчення або аналітики всякого тексту, не вичерпують дефінітивні можливості текстологічного проекту. Окрім принципу реконструкції, і ми навіть розуміємо деяку двозначність цього виразу, методології деконструкції, а також